

T-ES(2017)04_en konačna verzija

2. lipnja 2017.

Odbor Lanzarote

Odbor stranaka Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja

.....

Tematski upitnik za 2. krug evaluacije pod nazivom

Zaštita djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja počinjenog putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT-a)

Odgovore poslati Tajništvu Odbora Lanzarote
lanzarote.committee@coe.int

do 25. listopada 2017.

Upitnik je dostupan na internetskoj adresi: <http://www.coe.int/lanzarote>

I. Uvod

1. Konvencijom Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (u daljnjem tekstu: „Konvencija iz Lanzarotea“ ili „Konvencija“), koja je stupila na snagu u srpnju 2010., zahtijeva se kriminalizacija seksualnih kaznenih djela protiv djece. U njoj se navodi da stranke Konvencije usvajaju posebna zakonodavstva i poduzimaju mjere za sprječavanje seksualnog nasilja kako bi zaštitile djecu žrtve i kazneno gonile prijestupnike.
2. Tijekom proteklih godina Odbor Lanzarote, koji je zadužen za nadgledanje Konvencije, razmotrio je izazove potaknute određenim kretanjima u seksualnom iskorištavanju i zlostavljanju djece koji su nastali kao rezultat naglog razvoja i povećanog korištenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT-a). Stoga je odlučio usredotočiti 2. krug evaluacije na detaljnu analizu određenih izazova s kojima se potrebno suočiti da bi se osigurala zaštita djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT-a).
3. Odbor Lanzarote pripremio je sljedeći upitnik s dva glavna cilja koji odgovaraju njegovoj dvostrukoj ulozi u skladu s člankom 41. Konvencije, tj. praćenje provedbe i poboljšanje sposobnosti. Stoga postoje dvije vrste pitanja:
  - pitanja o praćenju: njihov je cilj prikupiti informacije za procjenu učinkovite provedbe obveza stranaka koje proizlaze iz Konvencije
  - pitanja o jačanju kapaciteta: njihov je cilj prikupiti informacije o značajnim pravnim, političkim ili tehnološkim kretanjima (članak 41. stavak 4.).
4. Iz navedene razlike proizlazi razvoj sljedećih situacija na temelju podnesenih informacija:
  - Pitanja o praćenju donijet će preporuke strankama da poduzmu korake kako bi učinkovito provele Konvenciju.
  - Pitanja o jačanju kapaciteta omogućit će prepoznavanje dobrih praksi kako bi se odgovorilo na pravne, političke i tehnološke promjene i time pomoći bolje shvatiti kako zaštititi djecu od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT-a).
5. Od stranaka se traži da odgovore na ovaj upitnik imajući u vidu [tumačenje Odbora Lanzarote o primjenjivosti Konvencije iz Lanzarotea na seksualna kaznena djela protiv djece putem IKT-a](#).
6. Od stranaka se također traži da odgovore na pitanja navodeći, gdje je relevantno, uzimaju li mjere i na koji način u obzir rodno specifične zahtjeve kao i posebne ranjivosti djece. Posebno se trebaju razmotriti statistike i nacionalna literatura o ovoj temi.
7. Podsjeća se da se, u skladu sa stavkom 3. pravila 26. Poslovnika Odbora, odgovori na ovaj upitnik trebaju poslati Tajništvu (lanzarote.committee@coe.int) na jednom od službenih jezika Vijeća Europe (npr. engleskom ili francuskom) u dolje navedenom vremenskom roku. Svi odgovori trebaju biti detaljni, odgovarati na sva pitanja i sadržavati sve relevantne referentne tekstove.
8. **Stranke su dužne odgovoriti na ovaj upitnik do 25. listopada 2017.**

9. Konačno, u skladu s pravilom 26. stavkom 4. Poslovnika Odbora, predstavnici civilnog društva i bilo koje drugo tijelo uključeno u sprječavanje i suzbijanje seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece također mogu Tajništvu (lanzarote.committee@coe.int) poslati svoja mišljenja o bilo kojem od pitanja obuhvaćenih ovim upitnikom. Osim toga, mogu komentirati odgovore koje su dostavile stranke u roku od dva mjeseca nakon što Tajništvo registrira odgovore relevantne stranke.

II. Uvodne napomene

10. Podsjeća se da u skladu s člankom 3.:
- „dijete“ znači svaka osoba mlađa od 18 godina;
  - „seksualno iskorištavanje i seksualno zlostavljanje djece“ obuhvaća ponašanje opisano u člancima 18.-23. ove Konvencije;
  - „žrtva“ znači svako dijete podvrgnuto seksualnom iskorištavanju ili seksualnom zlostavljanju.“
11. Stranke se također obavještava da u kontekstu ovog upitnika:
- „samostalno proizvedene seksualno eksplicitne slike i/ili videozapisi“ odnose se na bilo koji materijal koji vizualno prikazuje dijete koje sudjeluje u stvarnoj ili simuliranoj seksualno eksplicitnoj aktivnosti ili bilo koji prikaz spolnih organa djeteta koji su napravila ili navodno napravila djeca na vlastitu inicijativu;¹
  - „samostalno proizveden seksualni sadržaj“ odnosi se na slike, videozapise i drugi materijal koji prikazuje dijete na seksualno sugestivni način (npr. kako pozira golo ili polugolo da bi izazvalo određeno seksualno uzbuđenje) koji su napravila ili očigledno napravila djeca na vlastitu inicijativu;
  - „razmjena poruka seksualnog sadržaja“ je dijeljenje samostalno proizvedenih seksualno eksplicitnih slika i/ili videozapisa i/ili samostalno proizvedenog seksualnog sadržaja² putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT-a)³;
  - „informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT)“ odnose se na sva tehnološka sredstva za obradu informacija i pomoć pri komunikaciji, uključujući računalni i mrežni hardver kao i potrebnu programsku podršku kao što su mobilni telefoni, tableti, digitalni fotoaparati i ostali pametni uređaji;
  - „seksualna prisila i/ili iznuđivanje putem IKT-a“⁴ je korištenje samostalno proizvedenih seksualno eksplicitnih slika i/ili videozapisa i/ili samostalno proizvedenog seksualnog sadržaja⁵ kako bi se osigurala seksualna dobit (poglavito nove slike ili videozapisi ili seksualne usluge), financijska dobit ili druga osobna dobit od djeteta ili bilo koje druge osobe pod određenom prijetnjom (poglavito objavljivanje ranije dobivenih slika i/ili videa na internetu).

---

¹ Ova definicija obuhvaća materijal iz članka 20. stavka 2. Konvencije iz Lanzarotea.

² Kao što je definirano iznad u 11.a i 11.b.

³ Kao što je definirano ispod u 11.d.

⁴ „Prisila“ i „iznuđivanje“ koriste se ovdje s obzirom da je u skladu s pravnim nazivljem nekih stranaka „iznuđivanje“ primjenjivo isključivo ako se očekivana korist odnosi na novac ili imovinu dok Odbor Lanzarote također želi uključiti situacije kad počinitelj zahtijeva još samostalno proizvedenih seksualno eksplicitnih slika i/ili videozapisa i/ili samostalno proizvedenog seksualnog sadržaja⁴ ili seksualnih usluga.

⁵ Kao što je definirano iznad u 11.a i 11.b.

III. Pitanja

Sprječavanje

1. pitanje Podizanje svijesti ili obrazovne aktivnosti/alati/materijali/mjere

1.1. Postoje li aktivnosti za podizanje svijesti ili obrazovne aktivnosti/alati/materijali/mjere namijenjene djeci o rizicima s kojima se suočavaju pri proizvodnji ili dijeljenju:

a. samostalno proizvedenih seksualno eksplicitnih slika i/ili videozapisa?

U sklopu EMPACT projekta Cybercrime-CSE policijski službenici Ravnateljstva policije sudjelovali su u aktivnosti koju je vodio Europol čiji je rezultat bila izrada preventivnog filma "Reci NE!". Video uradak je preventivnog karaktera i upozorava djecu i mlade na opasnosti i posljedice izrađivanja i dijeljenja materijala opisanog u pitanju 1.1. a) poznatim ili nepoznatim osobama putem Interneta kako bi se zaštitili da ne postanu žrtve kaznenih djela. Navedeni film je preveden na sve jezike EU uključujući i hrvatski.

<https://www.youtube.com/watch?v=WyXIZuYDp4Y>

„ZAJEDNO“ – cilj ovog projekta odnosno nacionalne preventivne akcije je da se kroz zajedničku suradnju sa svim nadležnim institucijama i organizacijama, privatnim sektorom (izložena zanimanja), lokalnom zajednicom, udrugama civilnog društva i građanima podigne svijest o prevenciji trgovanja ljudima s ciljem sprječavanja trgovanja ljudima kao i kaznenim djelima koja proizlaze iz njega (među kojima je i seksualno iskorištavanje i seksualno zlostavljanje). Iako je projekt prvenstveno usmjeren na suzbijanje trgovanja ljudima u sklopu preventivnih aktivnosti sadržaj je bio usmjeren na senzibilizaciju učenika i nastavnika na postojanje opasnosti od kaznenih djela poput „Iskorištavanja djece za pornografiju“, „Upoznavanje djece s pornografijom“, počinjenih putem informacijsko-računalnih sustava, na opasnost da mogu postati žrtve navedenih kaznenih djela, te način kako se samozaštitno ponašati i što poduzeti ako saznaju za postojanje takvih kaznenih djela. Akcija se provodila, tijekom 2016. godine, na području 17 policijskih uprava te je obuhvatila 700 učenika osnovnih škola, 6000 učenika srednjih škola, 120 studenata, 36 djece predškolske dobi kao i veliki broj građana s obzirom na ostale javno provedene aktivnosti (kazališna predstava za 600 osoba, info punktovi na javnim površinama, edukacija 15 korisnika Odgojnog doma...)

U okviru ove akcije u suradnji s udrugom civilnog društva „CESI- Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje“ provodila se i međunarodna preventivna kampanja „Dvije djevojčice“ („Two little girls“).

<http://www.cesi.hr/hr/novosti/1620-odrzana-prezentacija-kampanje-dvije-djevojicice/>

<https://youtu.be/GVoyExZz6w0>

„SVIJET DOSTOJAN DJECE“ naziv je tribine koja je u suradnji s Hrvatskim narodnim kazalištem bila upriličena 2. lipnja 2016. godine, povodom obilježavanja Međunarodnog dana djece žrtava nasilja. Pravobraniteljica za djecu i uvaženi stručnjaci različitih profila (suci, filozofi, psiholozi, kriminalisti, predstavnici organizacija civilnog društva, suci) iz perspektive svoje struke progovorili su o važnosti poštivanja dječjih prava i ulaganja zajedničkih napora u borbi protiv nasilja nad djecom, pa tako i nasilja koje se čini putem novih medija. Tribina je bila usmjerena na stručnjake koji se bave problematikom nasilja nad djecom i zaštitom djece žrtava nasilja, studente, učenike završnih razreda srednjih škola i medije koji su zajedno, kroz aktivnu diskusiju pridonijeli kvalitetnoj raspravi. Osim navedenog u sklopu izlaganja pojedini stručnjaci govorili su o opasnostima i štetnostima objavljivanja i generiranja fotografija, video zapisa koja djeca sama „proizvode“, a koja ih prikazuju u seksualno eksplicitnom ponašanju.

Nakon tribine upriličen je i umjetničko edukativno-preventivni program naziva „Svi ideali svijeta ne vrijede suze jednog djeteta“, s ciljem da se mladoj populaciji, na njima zanimljiv i edukativan način, ukaže na važnost sprječavanja svih oblika nasilja. Ovim je dvijema preventivnim aktivnostima obuhvaćeno 450 korisnika.

<https://www.youtube.com/watch?v=8fF7oc4Y4QA>

Nadalje, u sklopu projekta "Jačanje kapaciteta u području suzbijanja seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece, te pružanja pomoći policije ranjivim žrtvama kriminaliteta" financiranog iz sredstava EU u sklopu IPA 2009, održan je veliki broj raznih preventivnih aktivnosti, a napravljeni su i brojni preventivni materijali poput letka i brošure čija je namjena podizanje svijesti u zaštiti djece od seksualnog zlostavljanja. U navedenim letcima i brošurama ukazana je pozornost djeci na opasnosti rizika od osobne proizvodnje i distribucije seksualno eksplicitnog sadržaja putem interneta, kao i distribuiranja drugih sličnih sadržaja nastalih od trećih osoba.

b. samostalno proizvedenog seksualnog sadržaja?

- b. Ministarstvo unutarnjih poslova, Ravnateljstvo policije putem svoje specijalizirane Službe za prevenciju na nacionalnoj razini, ali i regionalnim i lokanim razinama kontinuirano provodi niz preventivnih projekata i aktivnosti od kojih možemo istaknuti one najvažnije:

„ŽIVIM ŽIVOT BEZ NASILJA“ – je nacionalni preventivni projekt koji Služba prevencije Ravnateljstva policije Ministarstva unutarnjih poslova provodi već šestu godinu za redom. Projekt je primarno usmjeren na sprječavanje svih oblika nasilja, a u sklopu kojeg je obuhvaćena i prevencija seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja djece putem novih medija. Tijekom 2016. projekt se provodio u suradnji s Ministarstvom znanosti i obrazovanja, organizacijama civilnog društva, lokalnim upravama i samoupravama, glazbenim umjetnicima te drugim društveno odgovornim osobama iz javnog života. Projekt objedinjava tri komponente (interaktivna-radionica, umjetničko-edukativni program, interaktivna-parlaonica). U sve tri komponente su aktivno uključeni policijski službenici za prevenciju Ministarstva unutarnjih poslova. U 2016. godini proveden na području 7 županija s učenicima iz ukupno 16 osnovnih škola čime je obuhvaćeno 1579 učenika u dobi od 13 i 14 godina. Projekt je nagrađen od European Crime Prevention Network kao najbolji projekt primarne prevencije 2013. godine.

<http://stari.mup.hr/main.aspx?id=175030>

<https://www.youtube.com/watch?v=sFFNh4BF8XQ>

BLUE CARPET“ - 1. međunarodni festival preventivno-edukativnih filmova o sigurnosti održan u Kinu Europa u Zagrebu, 22. do 25. svibnja 2017. godine. Isti je usmjeren na edukaciju i osnaživanje samozaštitnog ponašanja djece i mladih kroz suvremene metode prevencije kriminaliteta odnosno uz korištenje multimedijalnih sadržaja. Tematski je festival bio podijeljen po danima, te je jedan od tih dana bio posvećen i opasnostima koje prijete djeci i mladima on-line putem novih medija, zaštita osobnih podataka, trgovanje ljudima te problematika nasilja općenito. Uz projekciju navedenih filmova održane su interaktivne radionice i debate s ekspertima iz različitih područja. Nositelji Blue Carpet festivala bili su Ravnateljstvo policije Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Ministarstvo unutarnjih poslova njemačke Savezne pokrajine Baden - Württemberg uz podršku Ureda časnika za vezu njemačke Savezne policije Veleposlanstva SR Njemačke u Zagrebu.

<https://www.mup.hr/novosti/641/krece-blue-carpet-festival-u-kinu-europa>

<https://www.youtube.com/watch?v=oKXB0Kh1Vq8>

<https://www.youtube.com/watch?v=heluQUASpGc>

Centar za nestalu i zlostavljaju djeću (organizacija civilnog društva) je 2015. godine pokrenuo Centar za sigurniji internet koji pruža niz usluga na nacionalnoj razini, a koje su usmjerene na promicanje sigurnog korištenja modernih tehnologija među djecom i mladima, educiranje djece, mladih, roditelja i lokalne zajednice, promotivne aktivnosti i senzibiliziranje javnosti za rizike kojima su djeca i mladi izloženi prilikom korištenja online tehnologija. U okviru svog djelovanja provodili su niz aktivnosti i izradili niz materijala koji se bave rizičnim ponašanjima djece i mladih na internetu. Tu bi posebno istaknuli kampanju Centra za sigurniji internet, projekt Web detektivi; edukativne i promotivne aktivnosti namijenjene mladima vezano uz rizična ponašanja na internetu koje Centar provodi kontinuirano; kreiranje provođenje nacionalnog istraživanja na temu iskustva djece i mladih na internetu koje je provedeno u suradnji s Odsjekom za psihologiju, Filozofskog fakulteta u Osijeku u 83 osnovne i srednje škole, a u kojem je sudjelovalo 7038 učenika.

<http://cnzd.org/projekti/web-detektivi>

<https://www.csi.hr/>

- 1.2. Postoje li aktivnosti za podizanje svijesti ili obrazovne aktivnosti/alati/materijali/mjere posebno usmjerene prema djeci u ulozi svjedoka/promatrača druge djece koja proizvode i/ili dijele:
1. samostalno proizvedene seksualno eksplicitne slike i/ili videozapise?
  2. samostalno proizveden seksualni sadržaj?

Sve edukativne aktivnosti koje su usmjerene na podizanje svijesti i obrazovne aktivnosti namijenje djeci o rizicima s kojima se suočavaju pri proizvodnji i/ili djeljenju samostalno proizvedenih seksualno eksplicitnih slika i/ili video zapisa, odnosno samostalno proizvednog seksualnog sadržaja namijenje su i djeci koja se nalaze u ulozi svjedoka navedenih ponašanja. Slijedom navedenog, mutatis mutandis vrijede odgovori sadržani pod 1.1. a i b.

- 1.3. Postoje li aktivnosti za podizanje svijesti/alati/materijali/mjere namijenjene roditeljima i osobama u redovitom kontaktu s djecom (učiteljima, psiholozima, zdravstvenim djelatnicima itd.) o rizicima s kojima se djeca suočavaju kad proizvode i/ili dijele:
1. samostalno proizvedene seksualno eksplicitne slike i/ili videozapise?
  2. samostalno proizveden seksualni sadržaj?

→ Molimo vas da navedete koji subjekti provode navedene aktivnosti za podizanje svijesti ili obrazovne aktivnosti (pitanja 1.1, 1.2 i 1.3) te kako koordiniraju svoje djelovanje.

Policijski službenici Ministarstva unutarnjih poslova, Ravnateljstva policije, putem svoje specijalizirane Službe za prevenciju na nacionalnoj razini, ali i regionalnim i lokanim razinama kontinuirano provode niz preventivnih projekata i aktivnosti, pri čemu koriste alate i materijale ranije navedene u odgovoru na pitanje 1.1.

→ Molimo vas da podijelite poveznice s materijalima za podizanje svijesti i obrazovnim materijalima (npr. brošuram, videozapisom, aplikacijom za pametne telefone, priručniku o neformalnom obrazovanju, kompletom alata, internetskim alatima) proizvedenim za navedene aktivnosti (pitanja 1.1, 1.2 i 1.3).

<https://www.youtube.com/watch?v=WyXIZuYDp4Y>

https://www.mup.hr/UserDocImages/Savjeti/ipa2009_seksualno_zlostavljanje/LETAK.pdf

https://www.mup.hr/UserDocImages/Savjeti/ipa2009_seksualno_zlostavljanje/BROSURA.pdf

[https://www.mup.hr/UserDocImages/Savjeti/2015/PROTOCOL%20ON%20THE%20PROCEDURE%20IN%20CASE%20OF%20ABUSE%20AND%20NEGLECT%20OF%20CHILDREN%20\(2\).pdf](https://www.mup.hr/UserDocImages/Savjeti/2015/PROTOCOL%20ON%20THE%20PROCEDURE%20IN%20CASE%20OF%20ABUSE%20AND%20NEGLECT%20OF%20CHILDREN%20(2).pdf)

https://www.mup.hr/UserDocImages/topvijesti/godina2010/studeni/ZZBN/zivim_zivot_bez_nasilja.pdf

2. pitanje   Uključenost civilnog društva

2.1.   Kako državna tijela potiču provedbu projekata i programa prevencije koje provodi civilno društvo u vezi sa:

- a.   samostalno proizvedenim seksualno eksplicitnim slikama i/ili videozapisima?
- b.   samostalno proizvedenim seksualnim sadržajem?

Organizacije civilnog društva u Republici Hrvatskoj skupno provode aktivnosti u odnosu na opisana ponašanja iz 2.1. a i b iz kojeg razloga se daje integrirani odgovor na navedena pitanja.

Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku kontinuirano financijski podupire provedbu projekata organizacija civilnog društva usmjerenih prevenciji seksualnog nasilja nad djecom, kao i prevenciji elektroničkog nasilja nad i među djecom i mladima odnosno zaštiti djece od opasnosti kojima se izlažu prilikom korištenja računala, interneta i drugih sredstava komuniciranja na daljinu. U razdoblju od 2015. do 2017. godine, ministarstvo je pružilo financijsku potporu pojedinim projektima čije aktivnosti se između ostalog, odnose i na prevenciju seksualnog nasilja nad djecom i mladima putem interneta u ukupnom iznosu od 1.207.333,00 kuna

Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Vlada Republike Hrvatske, Ured za udruge kroz osiguranje financijske podrške potiče rad Centra za sigurniji internet, čiji cilj je podići razinu svijesti građana o nasilju među mladima te educirati djecu, mlade i roditelje o uslugama anonimnog i besplatnog telefona za pomoć i podršku u slučajevima neprihvatljivog seksualnog ponašanja. Rad Centra podržava i Ured predsjednice Republike Hrvatske te Ministarstvo unutarnjih poslova. Državna tijela sudjeluju u radu Centra za sigurniji internet i kroz uključivanje u Savjetodavni odbor i time daju direktan doprinos u razvijanju edukativnih i promotivnih aktivnosti.

2.2.   Molimo vas da navedete informacije o aktivnostima prevencije (uključujući aktivnosti za podizanje svijesti i obrazovne aktivnosti, istraživanja itd.) koje provodi civilno društvo (uključujući one koje civilno društvo provodi na vlastitu inicijativu) u vezi sa:

- a.   samostalno proizvedenim seksualno eksplicitnim slikama i/ili videozapisima
- b.   samostalno proizvedenim seksualnim sadržajem?

Organizacije civilnog društva u Republici Hrvatskoj skupno provode aktivnosti u odnosu na opisana ponašanja iz 2.2. a i b iz kojeg razloga se daje integrirani odgovor na navedena pitanja.

Udruga Hrabri telefon iz Zagreba educira djecu i roditelje na temu seksualnog nasilja i nasilja putem informacijsko komunikacijskih tehnologija. Djeca i roditelji mogu zatražiti telefonsku pomoć i potporu. Osim edukativne uloge, Udruga provodi i znanstvena istraživanja. Centar za sigurniji Internet iz Osijeka provodi aktivnosti senzibiliziranja, informiranja, edukacije,

ugradnje računalnih proizvoda zaštite te nude besplatnu pomoć i savjetovanje. Svoj rad usmjeravaju na stvaranje i razvoj preventivnih programa i projekata.

Centar za sigurniji internet provodi niz preventivnih aktivnosti: kampanja #recinama; project web detektivi; radionice i edukacije za djecu, mlade, roditelje i stručnjake; stručne aktivnosti; provođenje nacionalnog istraživanja na temu iskustva djece i mladih na internetu; kroz članstvo u međunarodnim organizacijama poput INHOPE, Insafe i European Antibullying Network gdje razmjenjuje iskustva i primjere dobre prakse. Također, Centar kreira informativne i edukativne materijale i aktivnosti. Djelatnici Centra prolaze kroz edukativne aktivnosti, a koje organiziraju Interpol i Europol. Također, na služenoj internet stranici Centra www.csi.hr dostupni su edukativni i informativni materijali. Uz navedeno, Centar organizira promotivne aktivnosti putem profila na društvenim mrežama, organizira info dan i izrađuje mobilne aplikacije. Godine 2010. predstavili su prvi računalni program za zaštitu na Internetu na hrvatskome jeziku "Sigurni na Internetu SINI".

3. pitanje Nacionalni kurikulum

Uključuje li nacionalni kurikulum (osnovne i srednje škole i strukovno obrazovanje) podizanje svijesti o rizicima:

- a. samostalno proizvedenih seksualno eksplicitnih slika i/ili videozapisa?
- b. samostalno proizvedenog seksualnog sadržaja?

a i b

S obzirom na narav nacionalnog kurikuluma u Republici Hrvatskoj nije moguće dati odvojene odgovore na pitanja opisana u točki 3. a i b. Ministarstvo znanosti i obrazovanja te Ministarstvo zdravstva u okviru nacionalnog kurikuluma provode različite aktivnosti za podizanje svijesti o rizicima postupanja među djecom i mladima, koje obuhvaćaju i opisana ponašanja pod točkom 3. a i b.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja, u cilju prevencije neprimjerenog i neprihvatljivog ponašanja djece i mladih na Internetu i društvenim mrežama provodi intersektorsku sa Hrvatskom regulatornom agencijom za mrežne djelatnosti, Ministarstvom unutarnjih poslova, Ravnateljstvom policije i nevladinim sektorom u pripremi i provedbi preventivnih aktivnosti u školskom okruženju, s posebnim naglaskom na zaštitu djece i mladih od nasilja i zlouporabe u svijetu Interneta, mrežnih tehnologija i mobilnih telefona.

Također, Ministarstvo znanosti i obrazovanja intersektorskom suradnjom kontinuirano provodi programe stručnog usavršavanja učitelja/nastavnika i stručnih suradnika objavljivanjem stručnih materijala (brošura i priručnika) važnost univerzalne prevencije u cilju zaštite djece i mladih u svijetu Interneta, mrežnih tehnologija i mobilnih telefona i unaprjeđivanja sustava odgoja i obrazovanja učenika, kao i informiranje roditelja o odgovornom ponašanju prilikom uporabe mrežnih tehnologija u trenutku kada se djeca njima počinju samostalno koristiti bez stalnog nadzora odraslih.

U okviru važećeg kurikuluma za zdravstveni odgoj postoji modul Spolna/rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje (http://www.azoo.hr/images/zdravstveni/Kurikulum_ZO.pdf). Isti sadrži teme u okviru kojih je i tema online seksualnog zlostavljanja. Sukladno navedenom modulu u nastavi s učenicima potrebno je:

- raspraviti ulogu medija i vršnjačkog pritiska u seksualnoj inicijaciji adolescenata
- raspraviti važnost ravnopravnog komuniciranja u partnerskom/ prijateljskom odnosu

- b. samostalno proizveden seksualni sadržaj dok su bile djeca podijeljen na internetu?

→ Molimo vas da navedete jesu li tijela javne vlasti ili druga tijela koja su inicirala/podržala navedena istraživanja (pitanja 5.1 i 5.2) upoznata s njihovim ishodima.

Navedena istraživanja i radovi dostupni su tijelima javne vlasti, posebice Visokoj policijskoj školi u Zagrebu te je Ministarstvo unutarnjih poslova upoznato sa rezultatima istraživanjima

Zaštita

6. pitanje Pomoć žrtvama

6.1. Koji posebni mehanizmi prijavljivanja, uključujući telefonske linije za pomoć, postoje kako bi se osiguralo da djeca žrtve čije su:

- a. samostalno proizvedene seksualno eksplicitne slike i/ili videozapisi objavljeni na internetu dobiju potrebnu potporu, savjetovanje i psihološku pomoć?
- b. samostalno proizvedeni seksualni sadržaji objavljeni na internetu dobiju potrebnu potporu, savjetovanje i psihološku pomoć?

a) i b)

Hrvatsko kazneno zakonodavstvo ponašanja opisana u točki a) propisuje kao kazneno djelo, za razliku od ponašanja opisanog u točki b) koja ne ispunjavaju obilježja kaznenog djela. S obzirom da u trenutku prijavljivanja nije razvidno da li prijavljeno ponašanje ispunjava obilježja kaznenog djela, u odnosu na postupak prijavljivanja, dajemo skupni odgovor na pitanje iz točke a) i b).

S tim u svezi, Ministarstvo unutarnjih poslova, kao tijelo nadležno za otkrivanja i istraživanje kaznenih djela, razvilo je posebnu web aplikaciju koja omogućuje "online" prijave sadržaja na Internetu koji se odnose na različite oblike iskorištavanja ili zlostavljanja djece, uključujući objavu seksualno eksplicitnih slika i videozapisa odnosno drugih samostalno proizvedenih sadržaja. Aplikacija je namijenjena je prvenstveno djeci žrtvama ali i svim drugim osobama koje imaju saznanja o zlostavljanju djece ili sadržajima spolnog zlostavljanja djece na Internetu. Web aplikacija se nalazi na poveznici <https://redbutton.mup.hr>. Postupak prijavljivanja je jednostavan i posebno prilagođen djeci, a ujedno omogućuje smanjenje straha i psihološkog pritiska uzrokovanog samom prijavom.

Također, nevladina organizacija Centar za sigurniji internet ima besplatnu telefonsku liniju 0800 606 606 koja je namijenjena djeci, mladima i roditeljima, a čiji cilj je podići razinu svijesti građana o nasilju među mladima te educirati djecu, mlade i roditelje o uslugama anonimnog i besplatnog telefona za pomoć i podršku i načinima prijave neprihvatljivog sadržaja. Djeca, mladi i roditelji, mogu se obratiti Centru i putem službenih internet stranica www.cnzd.org i www.csi.hr, profila na društvenim mrežama (Facebook, twitter, ask.fm), putem chat-a te putem e-maila.

Uz navedeno, ukazujemo kako u Republici Hrvatskoj postoji i niz drugih organizacija civilnog društava, neprofitnog karaktera s ciljem pomoći i podrške zlostavljanoj djeci i njihovim obiteljima, kao i neprihvatljivog ponašanja djece i mladeži kao što su: Hrabri telefon i Plavi telefon, koji imaju otvorene telefonske linije na broj: 116 111 odnosno 483 3888.

Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja (koje obuhvaća postupanja opisana pod a) i pod b)) pruža važne informacije o postupanju odgojno-obrazovnih ustanova (vrtića, osnovnih i srednjih škola te učeničkih domova) u slučaju seksualnog nasilja koje doživljavaju učenici/ce odgojno-obrazovnih ustanova. S tim u vezi propisan je postupak podnošenja prijave na način da je odgojno-obrazovni radnik kojem sedijete povjerilo ili koji je svjedočio seksualnom

iskorištavanju i zlostavljanju djeteta dužan prijaviti saznanje roditeljima, Ministarstvu znanosti i obrazovanja putem online obrasca, centru za socijalnu skrb i policiji

Nakon što dijete, roditelji ili neka treća osoba na bilo koji od gore navedenih načina prijavi neko od ponašanja opisano u točki a) i točki b), prijava se prosljeđuje državnom odvjetniku, kao ovlaštenom tužitelju, na daljnje postupanje.

Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske propisuje dužnost svakog da prijavi kazneno djelo za koje se postupak pokreće po službenoj dužnosti, koje mu je dojavljeno ili za koje je saznao. S obzirom da bi ponašanje opisano pod točkom a) ispunjavalo obilježja kaznenog djela iskorištavanje djece za pornografiju iz članka 163. Kaznenog zakona posebno ističemo da bi neprijavlivanje takvog kaznenog djela od strane službene ili odgovorne osobe (npr. liječnika, djelatnika centra za socijalnu skrb, ravnatelja obrazovne ustanove) zanačilo ostvarenje bića kaznenog djela neprijavlivanja počinjenja kaznenog djela iz članka 302. stavka 2. Kaznenog zakona

- 6.2. Koje su zakonodavne ili druge mjere poduzete kako bi se osiguralo da djeca žrtve čije su:
- a. samostalno proizvedene seksualno eksplicitne slike i/ili videozapisi objavljeni na internetu dobiju potrebnu potporu, savjetovanje i psihološku pomoć?
- a) 2014. godine Vlada Republike Hrvatske donijela je Protokol..... Izraz zlostavljanje obuhvaća i seksualno zlostavljanje i iskorištavanje djece. Svrha je protokola u odnosu na zdravstveni sustav omogućiti djeci žrtvama nasilja sveobuhvatnu zdravstvenu zaštitu s ciljem očuvanja tjelesnog i psihičkog zdravlja kao i sanacije nastalih ozljeda i psihotrauma.

Zdravstvene ustanove dužne su:

- a) osigurati osposobljeno i kvalificirano osoblje za provođenje pregleda u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece 24 sata dnevno,
- b) provoditi kontinuirano specijaliziranu izobrazbu o zlostavljanju i zanemarivanju djece za stručno osoblje,
- c) odrediti osobu (osobe) koja koordinira zaštitu i pomoć djeci žrtvama zlostavljanja i zanemarivanja,
- d) osigurati suradnju i provođenje multidisciplinarnog timskog rada (pedijatar, obiteljski liječnik, ginekolog, psiholog, socijalna služba, policija i dr.) kako bi se izbjeglo dodatno traumatiziranje djeteta opetovanim ponavljanjem traumatičnog doživljaja

Žrtve čije su slike objavljene na internetu ili koje su samostalno proizvele seksualne sadržaje dobivaju pomoć u Poliklinici za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, specijaliziranoj ustanovi za pružanje pomoći psihotraumatiziranoj djeci.

Centar za nestalu i zlostavljaju djecu ima uspostavljenu suradnju s državnim tijelima i organizacijama civilnog društva, posebice kada su u pitanju djeca i mladi u statusu žrtve. Naime, Centar pruža usluge direktnog psihosocijalnog savjetodavnog rada, pruža emocionalnu podršku i praktične informacije u okviru rada Savjetovaništa za djecu, mlade i obitelj te u okviru 0800 606 606 telefonskog broja. Ukoliko zaprimi kontakt ili mu se obrati dijete ili mlada osoba za koju stručni djelatnici procijene da joj je potrebna stručna pomoć i podrška onda iste upućuje na druge organizacije i institucije koje su joj u mogućnosti navedenu podršku i pomoć osigurati. Centar je uspostavio suradnju i sa Samostalnom službom za podršku žrtvama i svjedocima koja djeluje pri Ministarstvu pravosuđa na način da su informativni materijali o radu i uslugama Centra prosljeđeni policijskim službenicima i službenicima drugih relevantnih ustanova kako bi mogli dijete ili mladu osobu uputiti na besplatnu pomoć i podršku koja joj je zakonom osigurana.

U cilju osiguranja potrebne potpore, savjetovanja i psihološke pomoći djeci žrtvama čiji seksualno eksplicitni sadržaji su objavljeni na Internetu tijekom policijskog postupanja svakom djetetu- žrtvi uručuje se pisana obavijest o pravima sastavni dio koje obavijesti je i popis tijela, organizacija ili ustanove za pomoć žrtvama kaznenih djela. Naime, kako bi dijete žrtva moglo ostvariti pravo na djelotvornu psihološku i drugu stručnu pomoć i potporu u skladu sa zakonom sve policijske uprave izradile su popis tijela državne uprave te organizacija civilnog društva koje se bave podrškom i zaštitom žrtava na nacionalnoj i regionalnim razinama. Nadalje, djeci žrtvama u policijskim prostorima dostupni su i letci Ureda za podršku žrtvama i leci Samostalne službe za podršku žrtvama i svjedocima te UNICEF brošure za djecu i brošure za roditelje koji materijali također sadrže informacije o načinu i opsegu pomoći koju dijete može dobiti. Sve policijske uprave dužne su u postupanju sa žrtvama iz posebno ranjivih skupina dosljedno primjenjivati standardne procedure određene Protokolom o postupanju u slučajevima seksualnog nasilja, Protokolom o postupanju u slučajevima nasilja u obitelji, Protokolom za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava trgovanja ljudima, Protokolom o postupanju u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece te Protokolom o postupanju prema djeci odvojenoj od roditelja - stranim državljanima. Obavijesti o pravima dostupne su web stranicama Ministarstva unutarnjih poslova na kojima se nalaze i linkovi na stranice nevladinih organizacija koje se bave podrškom zlostavljanoj djeci.

U odnosu na dio upita o potpori i pravnoj pomoći djetetu žrtvi opisanom u točki a), ističemo da tijekom kaznenog postupka istom pripadaju prava propisana Zakonom o kaznenom postupku, od kojih neka, kao što je pravo na pristup službama za potporu žrtvama kaznenih djela te pravno na djelotvornu psihološku i drugu stručnu pomoć i potporu tijela, organizacije ili ustanove za pomoć žrtvama kaznenih djela, pripadaju djetetu žrtvi i tijekom prethodnog postupka koji prethodi pokretanju kaznenog postupka.

Nadalje, djetetu žrtvi kaznenog djela uz gore navedena, pripadaju i slijedeća prava: pravo na opunomoćenika na teret proračunskih sredstava, pravo na tajnost podataka, pravo na isključenje javnosti, pravo prije ispitivanja razgovarati sa savjetnikom na teret proračunskih sredstava, pravo da ju u policiji i državnom odvjetništvu ispituje osoba istog spola te da ju, ako je to moguće, u slučaju ponovnog ispitivanja ispituje ta osoba, pravo uskratiti odgovor na pitanja koja nisu u vezi s kaznenim djelom, a odnose se na strogo osobni život žrtve te pravo da bude ispitana putem audio-video uređaja. Ispitivanje djeteta žrtve u svojstvu svjedoka, koje nije navršilo četrnaest godina provodi sudac istrage. Ispitivanje se provodi bez prisutnosti suca i stranaka u prostoriji gdje se dijete nalazi putem audio-video uređaja, uz pomoć psihologa, pedagoga ili druge stručne osobe. Ispitivanje djeteta s navršenih četrnaest, a nenavršenih osamnaest godina, u svojstvu svjedoka također provodi sudac istrage. Vodeći računa o zaštiti djeteta ispitivanje će se također provesti putem audio-video uređaja. Ovakav način ispitivanja djeteta žrtve propisan je radi izbjegavanja vizualnog kontakta sa počiniteljem te sprječavanja sekundarne viktimizacije.

b. samostalno proizvedeni seksualni sadržaji objavljeni na internetu dobiju potrebnu potporu, savjetovanje i psihološku pomoć?

b) Hrvatsko kazneno zakonodavstvo ponašanja opisana u točki b) ne propisuje kao kazneno djelo. Slijedom navedenog, djetetu žrtvi ne pripadaju prava propisana Zakonom o kaznenom postupku navedena u odgovoru na pitanje 6.2 a. Međutim, neovisno o pravima iz kaznenog postupka djetetu će biti osigurana potpora i psihološka pomoć i za postupanja opisana u točki 6.2.b. na način kako je to prikazano primjerice u postpanju Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba Centra za nestalu i zlostavljanoj djecu.

→ Molimo vas da navedete moguće informacije o broju žrtava koje su primile potporu, savjetovanje i psihološku pomoć u navedenim posebnim kontekstima (pitanja 6.1 i 6.2).

U odnosu na broj žrtava za postupanja opisana pod 6.1 a i 6. 2. a, navodimo da iz podataka Ministarstva unutarnjih poslova u vremenu od 2014.-2016. proizlazi da se radi o ukupno 464 djece žrtava kaznenih djela iskorištavanje djece za pornografiju (članak 163. Kaznenog zakona).

Prema podacima Centra za nestalu i zlostavljanu djecu proizlazi da je Centar pružio pomoć i podršku u 2017. godini za četvero djece žrtava čije su eksplicitne slike i/ili videozapisi objavljeni na internetu ili čiji su samostalno proizvedeni seksualni sadržaji objavljeni na internetu

7. pitanje   Suradnja s civilnim društvom

Molimo vas da opišete suradnju nevladinih organizacija, ostalih relevantnih organizacija i drugih predstavnika civilnog društva uključenih u pomaganje žrtvama kaznenih djela obuhvaćenih ovim upitnikom (vidi pitanja 9.-11.) putem, npr. telefonskih linija za pomoć djeci, organizacija za podršku žrtvama.

Ministarsvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, također dugi niz godina uspješno surađuje s udrugom Hrabri telefon kojoj je 2015. godine dodijeljeno pružanje usluge Nacionalnog pozivnog centra za djecu 116 111. Nacionalni pozivni centar za djecu je savjetodavna, anonimna i besplatna telefonska linija namijenjena svoj djeci, bez obzira na problem koji imaju. Prema dostupnim podacima djeca se najčešće javljaju zbog poteškoća u obiteljskim odnosima, emocionalnog zlostavljanja, vršnjačkog nasilja, sigurnosti na Internetu te zbog seksualnog nasilja putem društvenih mreža.

Ministarsvo unutarnjih poslova surađuje s brojnim nevladinim organizacijama. Suradnja se oblikuje i temelji na sporazumima koje su sklopljeni s istima. Tako je 2009. godine, uz Ministarsvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku i Ministarsvo unutarnjih poslova sklopilo Memorandum o suradnji s udrugom „Hrabri telefon –telefon za zlostavljanu i zanemarenu djecu“ koja u slučaju saznanja o seksualnom iskorištavanju i zlostavljanju djece do kojih dođe u svom radu obavještava policiju

Nadalje, osim sporazuma koje Ministarsvo unutarnjih poslova ima na nacionalnoj razini, policijske uprave, odnosno regionalne ustrojstvene jedinice Ministarstva unutarnjih poslova potiču se na sklapanja sličnih sporazuma sa svojim lokalnim nevladinim organizacijama, pa tako možemo spomenuti i kako sporazum ima Policijska uprava osječko-baranjska i udruga "Centar za nestalu i zlostavljanu djecu". Njihova suradnja očituje se u raznim preventivnim aktivnostima, zajedničkim predavanjima djeci, davanja stručne pomoći i podrške žrtvama i obavještavanja policije u slučaju zlostavljanja djece i slično.

Centar za nestalu i zlostavljanu djecu provodi niz aktivnosti usmjerenih zaštiti djece od opasnosti prilikom korištenja računala, posebice zaštite djece od seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja putem interneta te širenja pornografije. Udruga je nositelj i prava na broj 116 000-Nacionalnog telefonskog broja za nestalu djecu koji djeluje u cilju promicanja, zaštite i unaprijeđivanja prava djece te prevencije i borbe protiv svih oblika nasilja nad djecom i mladima.

8. pitanje   Zakonodavstvo

8.1.   Sadrži li nacionalno pravo upućivanja na:

- a. samostalno proizvedene seksualno eksplicitne slika i/ili videozapise u kontekstu kaznenih djela obuhvaćenih Konvencijom iz Lanzarotea (čl. 18.-23.)?
  - a) Kazneni zakon u članku 163. propisuje kao samostalno kazneno djelo iskorištavanje djece za pornografiju. Stavkom 6. predmetnog kaznenog djela definirana je dječja pornografija kao materijal koji vizualno ili na drugi način prikazuje pravo dijete ili realno prikazano nepostojeće dijete ili osobu koja izgleda kao dijete, u pravom simuliranom spolno eksplicitnom ponašanju ili koji pokazuje spolne organe djece u spolne svrhe. Također, navedenim stavkom izričkom je propisano kako se materijali koji imaju umjetnički, medicinski ili znanstveni značaj ne smatraju pornografijom u smislu članka 163. Kaznenog zakona. U kontekstu povreda obuhvaćenih Konvencijom Vijeća Europe protiv seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja (u daljnjem tekstu: Konvencija), ističemo kako je članak 20. Konvencije transponiran u nacionalno kazneno zakonodavstvo kroz članak 163. Kaznenog zakona, te kao takav inkriminira sveukupno iskorištavanje djece za pornografiju, uključujući i ono počinjeno putem informacijsko komunikacijskih tehnologija.
  - b. samostalno proizveden seksualni sadržaj u kontekstu kaznenih djela obuhvaćenih Konvencijom iz Lanzarotea (čl. 18.-23.)?
  - c. neslikovni samostalno proizvedeni seksualni sadržaj koji proizvode djeca (npr. zvukovni, tekstualni zapisi) u kontekstu kaznenih djela obuhvaćenih Konvencijom iz Lanzarotea (čl. 18.-23.)?

b) i c) S obzirom na definiciju dječje pornografije iz članka 163. stavka 6. Kaznenog zakona koja eksplicite definira materijal koji se smatra dječjom pornografijom (citirano u odgovoru 8.1.a), samostalno stvorene slike djeteta koje sadržavaju seksualni karakter (npr. dijelovi tijela koji ne uključuju spolne organe itd.) te ne-slikovni sadržaj (npr. zvuk, tekst) koji sadrži seksualni karakter nisu kažnjivi prema hrvatskom kaznenom zakonodavstvu.

8.2.   Bavi li se nacionalno pravo uključenošću više od jednog djeteta (npr. suglasno poziranje) u stvaranju:

- a. samostalno proizvedenih seksualno eksplicitnih slika i/ili videozapisa?
  - a) Odredba članka 163. stavak 5. Kaznenog zakona propisuje da se dijete neće kazniti za proizvodnju i posjedovanje pornografskog materijala koji prikazuju njega samog i drugo dijete ako su oni sami taj materijal proizveli i posjeduju ga uz pristanak svakog od njih i isključivo za njihovu osobnu upotrebu. Izričaj da se dijete „neće kazniti“ ovdje predstavlja razlog isključenja kažnjivosti jer djelo je i dalje protupravno. To znači da u procesnom smislu djelo za koje je optuženik optužen „ po zakonu nije kazneno djelo pa će sud oslobađajuću presudu donijeti po točki 1. članka 453. Zakona o kaznenom postupku.
  - b. samostalno proizvedenog seksualnog sadržaja?
- b) samostalno stvorene slike djeteta koje sadržavaju seksualni karakter (npr. glazba, dijelovi tijela koji ne uključuju spolne organe itd.) nisu kažnjive prema hrvatskom kaznenom zakonodavstvu, koje sukladno odredbi članka 163. stavak 6. Kaznenog zakona citiranoj u

odgovoru 8.1. a) definira eksplicite dječju pornografiju i s tim u svezi i modalitete njenog počinjenja.

- 8.3. Postoje li specifične odredbe vezane uz činjenicu da se više djece pojavljuje na:
- a. samostalno proizvedenim seksualno eksplicitnim slikama i/ili videozapisima u slučaju da djeca prihvaćaju da se njihova slika i/ili videozapis proizvede i podijeli putem IKT-a?
a. odredbom članka 163. KZ/11 propisano je kazneno djelo iskorištavanja djece za pornografiju. Članak 163. stavak 2. KZ/11 propisuje da će se počinitelj koji neovlašteno snima, proizvodi, nudi, čini dostupnim, distribuira, širi, uvozi, izvozi, pribavlja za sebe ili drugoga, prodaje, daje, prikazuje ili posjeduje dječju pornografiju ili joj svjesno pristupa putem informacijsko komunikacijskih tehnologija kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina. Pristanak djeteta da se njegova slika ili videozapis dijeli putem informacijsko komunikacijskih tehnologija irelevantan je za postojanje kaznene odgovornosti počinitelja. Dijete (sukladno odredbi članka 87. stavak 7. KZ/11, dijete je osoba koja nije navršila osamnaest godina) ne može dati pristanak da se njegova slika i/ili videozapis dijeli putem informacijsko komunikacijskih tehnologija. Počinitelj koji putem informacijsko komunikacijskih tehnologija dijeli samostvorene slike djeteta i/ili videozapis na kojem se pojavljuje više djece, sukladno odredbi članka 52. Kaznenog zakona, odgovarat će za stjecaj kaznenih djela. Navedeno znači da će mu sud za svako kazneno djelo počinjeno na štetu konkretno utvrđenog djeteta utvrditi kaznu, a zatim ga osuditi na jedinstvenu kaznu zatvora, s obzirom da je odredbom članka 52. stavak 2. Kaznenog zakona izričito propisano da se kaznena djela koja predstavljaju napad na spolnu slobodu na mogu pravno označiti kao produljena. Ukoliko je počinitelj kaznenog djela dijete postupak će se provesti sukladno Zakonu o sudovima za mladež. Iznimka od navedenog je situacija kada djeca samostalno, uz pristanak i za osobnu uporabu proizvode samostalno stvorene slike ili video zapis eksplicitnog seksualnog sadržaja. Naime, odredbom članka 163. stavak 5. KZ/11 propisano je da se dijete neće kazniti za proizvodnju i posjedovanje pornografskog materijala koji prikazuju njega samog i drugo dijete ako su oni sami taj materijal proizveli i posjeduju ga uz pristanak svakog od njih i isključivo za njihovu osobnu upotrebu.
  - b. samostalno proizvedenom seksualnom sadržaju u slučaju da djeca prihvaćaju da se njihova slika i/ili videozapis proizvede i podijeli putem IKT-a?
- b.** *samostalno stvorene slike djeteta koje sadržavaju seksualni karakter (npr. glazba, dijelovi tijela koji ne uključuju spolne organe itd.) sukladno citiranoj odredbi članka 163. stavak 6. KZ/11 nisu kažnjive.*

9. pitanje   **Kriminalizacija**

- 9.1. Kriminalizira li nacionalno pravo slučajeve kad odrasle osobe:⁶
- a. posjeduju samostalno proizvedene dječje seksualno eksplicitne slike i/ili videozapise?
  - b. distribuira ili prenose samostalno proizvedene dječje seksualno eksplicitne slike i/ili videozapise drugim odraslim osobama?

---

⁶ Ako su odgovori stranaka na upitnik General Overview Questionnaire u vezi provedbe članka 20. Konvencije iz Lanzarotea (pogledajte odgovore na 16. pitanje) još uvijek važeći, molimo vas da uputite na njih. U suprotnom, molimo vas da ažurirate takve odgovore u vezi ovog pitanja.

- c. distribuiraju ili prenose samostalno proizvedene dječje seksualno eksplicitne slike i/ili videozapise drugoj djeci osim one djece prikazane na takvim slikama i/ili videozapisima?

a) b) i c) odredbom članka 163. Kaznenog zakona propisano je kazneno djelo iskorištavanja djece za pornografiju. Članak 163. stavak 2. Kaznenog zakona propisuje da će se počinitelj koji neovlašteno snima, proizvodi, nudi, čini dostupnim, distribuira, širi, uvozi, izvozi, pribavlja za sebe ili drugoga, prodaje, daje, prikazuje ili posjeduje dječju pornografiju ili joj svjesno pristupa putem informacijsko komunikacijskih tehnologija kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina. Nadalje, odredbom članka 166. Kaznenog zakona propisana su teška kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta. Sukladno članku 166. stavak 1. Kaznenog zakona ako je kaznenim djelom iz članka 163. stavak 2. Kaznenog zakona djetetu nanosena teška tjelesna ozljeda ili je narušen njegov tjelesni ili emocionalni razvoj ili je dijete ostalo trudno, ako je u djelu sudjelovalo više počinitelja, ili je djelo počinjeno nad posebno ranjivim djetetom ili je počinjeno od bliske osobe ili osobe s kojom dijete živi u zajedničkom kućanstvu, ili je počinjeno na osobito okrutan ili osobito ponižavajući način počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina. Zaključno, odredba članka 166. stavak 3. Kaznenog zakona propisuje kaznu zatvora od najmanje deset godina ili dugotrajni zatvor, ako je kaznenim djelom iz članka 163. Kaznenog zakona prouzročena smrt djeteta.

9.2. Postoje li posebne okolnosti (uključujući alternativne intervencije) prema kojima se navedeni slučajevi (9.1.a-c), iako utvrđeni u činjeničnom obliku i zakonu, ne gone kazneno i/ili ne dovode do osude?

Ne. Za predmetna kaznena djela pokreće se kazneni postupak, koji državni odvjetnik, kao ovlašteni tužitelj pokreće po službenoj dužnosti.

9.3. Koje su pravne posljedice navedenih ponašanja (9.1.a-c)?

Ukoliko sud u kaznenom postupku utvrdi da je okrivljenik počinio kazneno djelo, donijet će presudu kojom se okrivljenik proglašava krivim te mu se izriče kazna sukladno granicama propisane kazne za počinjeno kazneno djelo. Uz izrečenu kaznu sud može počinitelju za počinjeno kazneno djelo odrediti neku od slijedećih sigurnosnih mjera: zabrana obavljanja određene dužnosti ili djelatnosti, zabrana pristupu internetu te zaštitni nadzor po punom izvršenju kazne zatvora. Sigurnosnu mjeru zabrane potpunog ili djelomičnog obavljanja određene dužnosti ili djelatnosti iz članka 71. KZ/11 sud će izreći počinitelju koji je kazneno djelo počinio u obavljanju dužnosti ili djelatnosti ako postoji opasnost da će zlouporabom te dužnosti ili djelatnosti ponovno počiniti kazneno djelo. Mjera se izriče u trajanju od jedne do deset godina. Počinitelju kaznenog djela iz Glave XVII. KZ/11, Kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, sud može izreći zabranu obavljanja dužnosti ili djelatnosti u kojima dolazi u redoviti kontakt s djecom i kad ova djela nisu bila počinjena u obavljanju dužnosti i djelatnosti, a može je izreći i doživotno. Sud će o pravomoćno izrečenoj mjeri obavijestiti tijelo nadležno za vođenje upisnika osoba koje obavljaju određene dužnosti ili djelatnosti. Sigurnosnu mjeru zabrane pristupa internetu iz članka 75. KZ/11 sud će izreći počinitelju koji je kazneno djelo počinio putem interneta ako postoji opasnost da će zlouporabom interneta ponovno počiniti kazneno djelo. Mjera se izriče u trajanju od šest mjeseci do dvije godine. Sud će o pravomoćno izrečenoj mjeri obavijestiti regulatorno tijelo nadležno za elektroničke komunikacije koje će osigurati njezino provođenje. Sigurnosnu mjeru zaštitnog nadzora po punom izvršenju kazne zatvora iz članka 76. KZ/11 sud će izreći ako je počinitelju izrečena kazna zatvora u trajanju od pet ili više godina za namjerno kazneno djelo ili u trajanju od dvije ili više godina za namjerno kazneno djelo s obilježjem nasilja ili za drugo kazneno djelo iz Glave XVII. Kaznenog zakona (Kaznena djela spolnog zlostavljanja

i iskorištavanja djeteta) i ako je kazna u potpunosti izdržana jer osuđeniku nije odobren uvjetni otpust. Nad osuđenikom će se odmah po izlasku iz zatvora započeti provoditi zaštitni nadzor. Vrijeme provjeravanja ako je kazneno djelo počinjeno na štetu djeteta traje tri godine. Sud može vrijeme provjeravanja prije njegova isteka na prijedlog nadležnog tijela za probaciju produljiti za još jednu godinu ako bi bez njegova provođenja postojala opasnost od ponovnog počinjenja nekog od kaznenih djela zbog kojih mu je mjera izrečena. Rokovi za rehabilitaciju računaju se sukladno članku 19. stavak 6. u vezi s člankom 13. stavak 4. Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji (NN 143/12, 105/15, 32/17). Odredbom članka 19. Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji propisano je nastupanje rehabilitacije. Odredba članka 19. stavak.1 propisuje da osuđene osobe nakon izdržane, oprostene ili zastarjele kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora imaju sva prava građanina utvrđena Ustavom, zakonom ili drugim propisima te mogu stjecati sva prava osim onih koja su im ograničena sigurnosnom mjerom ili nastupanjem pravne posljedice osude. Odredba članka 19. stavak 4. Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji propisuje da počinitelju kaznenog djela pod uvjetom da nije ponovno osuđen zbog novoga kaznenog djela, rehabilitacija nastupa po sili zakona kad proteknu slijedeći rokovi: dvadeset godina od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne kod osude na kaznu dugotrajnog zatvora, petnaest godina od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne kod osude na kaznu zatvora od deset godina ili težu kaznu, deset godina od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne kod osude na kaznu zatvora od tri godine ili težu kaznu, pet godina od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne kod osude na kaznu zatvora od jedne godine ili teže kazne te kazne maloljetničkog zatvora, tri godine od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne kod osude na kaznu zatvora do jedne godine. Zaključno odredbom članka 19. stavka 6. Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji propisano je da rehabilitacija za počinitelje kaznenih djela iz članka 13. stavka 4. Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji koji stavak izričito navodi kaznena djela iz Glave XVII. Kaznenog zakona, Kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta (među kojima je i kazneno djelo iskorištavanje djece za pornografiju iz članka 163. Kaznenog zakona) nastupa po sili zakona protekom dvostrukih rokova iz članka 19. stavak 4. Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji.

9.4. Kriminalizira li nacionalno pravo slučajeve kad odrasle osobe:⁷

a. posjeduju samostalno proizveden dječji seksualni sadržaj?

a) Nacionalno zakonodavstvo ne inkriminira slučajeve sadržane u pitanju 9.4.a.

b. distribuiraju ili prenose samostalno proizveden dječji seksualni sadržaj drugim odraslim osobama?

b) Nacionalno zakonodavstvo ne inkriminira slučajeve sadržane u pitanju 9.4.b.

c. distribuiraju ili prenose samostalno proizveden dječji seksualni sadržaj drugoj djeci osim djece prikazane u takvom seksualnom sadržaju?

c) Nacionalno zakonodavstvo ne inkriminira slučajeve sadržane u pitanju 9.4.c.

---

⁷ Ako su odgovori stranaka na upitnik General Overview Questionnaire u vezi provedbe članka 20. Konvencije iz Lanzarotea (pogledajte odgovore na 16. pitanje) još uvijek važeći, molimo vas da uputite na njih. U suprotnom, molimo vas da ažurirate takve odgovore u vezi ovog pitanja.

a).b.) i c). Naime, sukladno odredbi članka 163. stavak 6. Kaznenog zakona dječja pornografija je materijal koji vizualno ili na drugi način prikazuje pravo dijete ili realno prikazano nepostojeće dijete ili osobu koja izgleda kao dijete, u pravom ili simuliranom spolno eksplicitnom ponašanju ili koji prikazuje spolne organe djece u spolne svrhe. Navedenom odredbom definirana je dječja pornografija te eksplicite naveden materijal koji se smatra dječjom pornografijom. Članka 163. Kaznenog zakona inkriminira iskorištavanje djece za pornografiju, ali ne i za ona ponašanja čiji se sadržaj ne smatra dječjom pornografijom u kontekstu članka 163. stavka 6. Kaznenog zakona.

9.5. Postoje li posebne okolnosti (uključujući alternativne intervencije) prema kojima se navedeni slučajevi (9.4.a-c), iako utvrđeni u činjeničnom obliku i zakonu, ne gone i/ili ne dovode do osude?

Navedeni slučajevi 9.4.a-c ne ispunjavaju obilježja kaznenog djela, slijedom čega se kazneni postupak ne pokreće.

9.6. Koje su pravne posljedice navedenih ponašanja (9.4.a-c)?

Ne postoje pravne posljedice ponašanja navedenih pod 9.4.a-c.

9.7. Kriminalizira li nacionalno pravo slučajeve kad djeca:⁸

- a. proizvode samostalno proizvedene seksualno eksplicitne slike i/ili videozapise?
  - b. posjeduju samostalno proizvedene seksualno eksplicitne slike i/ili videozapise?
- a.) i b.) Odredba članka 163. stavka 5. Kaznenog zakona propisuje da se dijete neće kazniti za proizvodnju i posjedovanje pornografskog materijala koji prikazuju njega samog i drugo dijete ako su oni sami taj materijal proizveli i posjeduju ga uz pristanak svakog od njih i isključivo za njihovu osobnu upotrebu. U odnosu na izraz „neće se kazniti“, mutatis mutandis vrijedi rečeno u odgovoru na pitanje pod rednim brojem 8.2.a).
- c. distribuiraju ili prenose samostalno proizvedene seksualno eksplicitne slike i/ili videozapise sebe vršnjacima?
  - d. distribuiraju ili prenose samostalno proizvedene seksualno eksplicitne slike i/ili videozapise sebe odraslina?
  - e. distribuiraju ili prenose samostalno proizvedene seksualno eksplicitne slike i/ili videozapise druge djece vršnjacima?
  - f. distribuiraju ili prenose samostalno proizvedene seksualno eksplicitne slike i/ili videozapise druge djece odraslina?

c.) d.) e.) f.) Odredbom članka 163. Kaznenog zakona propisano je kazneno djelo iskorištavanja djece za pornografiju. Članak 163. stavak 2. Kaznenog zakona propisuje da će se počinitelj koji neovlašteno snima, proizvodi, nudi, čini dostupnim, distribuira, širi, uvozi, izvozi, pribavlja za sebe ili drugoga, prodaje, daje, prikazuje ili posjeduje dječju pornografiju ili joj svjesno pristupa putem informacijsko komunikacijskih tehnologija kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina. Slijedom navedenog, biće kaznenog djela iz članka 163. stavka 2. Kaznenog zakona mogu ostvariti maloljetni počinitelji.

---

⁸ Ovim se pitanjem ni na koji način ne predlaže da bi takva ponašanja trebala biti kriminalizirana.

9.8. Postoje li posebne okolnosti (uključujući alternativne intervencije) prema kojima se navedeni slučajevi (9.7.a-f), iako utvrđeni u činjeničnom obliku i zakonu, ne gone kazneno i/ili ne dovode do osude?

Da, odredbom članka 7. Kaznenog zakona propisano je da se kazneno zakonodavstvo ne primjenjuje prema djetetu koje u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije navršilo četrnaest godina. Dijete mlađe od 14 godina može ostvariti protupravnu radnju, a citirana odredba izražava neoborivu presumpciju da dijete mlađe od 14. godina nije sposobno za kaznenu odgovornost tj. krivnju. Sukladno odredbi članka 49. ZSM-a kad je u postupku utvrđeno da osoba u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije navršila četrnaest godina, kaznena prijava bit će odbačena ili postupak obustavljeni te će podaci o djelu i počinitelju biti dostavljeni centru za socijalnu skrb.

9.9. Koje su pravne posljedice navedenih ponašanja (9.7.a-f)?

U postupku prema maloljetniku za sva kaznena djela ovlašteni tužitelj je državni odvjetnik. Prema osobi koja je u vrijeme počinjenja kaznenog djela navršila četrnaest godina, a nije navršila dvadeset i jednu godinu primjenjuju se odredbe Kaznenog zakona, ako posebnim zakonom nije drugačije propisano. Posebni zakon je Zakon o sudovima za mladež (NN 84/11, 143/12, 148/13, 56/15) kojim se uređuju odredbe za mlade počinitelje kaznenih djela (maloljetnike, osobe koje su u vrijeme počinjenja kaznenog djela navršile četrnaest a nisu navršile osamnaest godina i mlađe punoljetnike, osobe koje su u vrijeme počinjenja djela navršile osamnaest, a nisu navršile dvadeset i jednu godinu života). Maloljetniku koji je u vrijeme počinjenja kaznenog djela navršio četrnaest, a nije navršio šesnaest godina (mlađi maloljetnik), mogu se izreći odgojne mjere i sigurnosne mjere. Odgojne mjere su: sudski ukor, posebne obveze, pojačana briga i nadzor, pojačana briga i nadzor uz dnevni boravak u odgojnoj ustanovi, upućivanje u disciplinski centar, upućivanje u odgojni zavod, upućivanje u posebnu odgojnu ustanovu. Maloljetniku koji je u vrijeme počinjenja kaznenog djela navršio šesnaest, a nije navršio osamnaest godina života (stariji maloljetnik) mogu se izreći odgojne i sigurnosne mjere, te maloljetnički zatvor. Maloljetnički zatvor ne može biti kraći od šest ni dulji od pet godina, a izriče se na pune godine i mjesece. Ako je za kazneno djelo propisana kazna dugotrajnog zatvora, ili se radi o stjecaju najmanje dva kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora teža od deset godina, maloljetnički zatvor može trajati do deset godina. Za mlađe punoljetnike vrijede odredbe Kaznenog zakona, a uz uvjete predviđene Zakonom o sudovima za mladež i odredbe koje vrijede za maloljetne počinitelja kaznenih djela. Mlađem punoljetniku sud može izreći odgojnu mjeru posebnih obveza, odgojnu mjeru pojačanog nadzora i kaznu maloljetničkog zatvora, a ako je počinitelj u vrijeme suđenja navršio dvadeset i jednu godinu života, odgojnu mjeru upućivanja u disciplinski centar i zavodsku odgojnu mjeru. U pogledu sigurnosnih mjera sud može prema maloljetniku uz odgojnu mjeru ili kaznu maloljetničkog zatvora izreći sigurnosne mjere sukladno odredbama Kaznenog zakona, izuzev sigurnosne mjere zabrane obavljanja dužnosti i djelatnosti koja maloljetniku ni osobi koja je kazneno djelo počinila kao mlađi punoljetnik ne može biti izrečena. Što se tiče maloljetnika, na njihovu kaznenu odgovornost i kažnjavanje primjenjuju se opće odredbe Kaznenog zakona, dakle, ukoliko maloljetniku bude izrečena sankcija maloljetničkog zatvora ili mlađem punoljetniku bude izrečena kazna zatvora, rokovi za rehabilitaciju računaju se sukladno članku 19. stavak 6. u vezi s člankom 13. stavak 4. Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji (NN 143/12, 105/15, 32/17).

Odredbom članka 19. Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji propisano je nastupanje rehabilitacije. Odredba članka 19. stavak.1 Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji propisuje da osuđene osobe nakon izdržane, oprostene ili zastarjele kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora imaju sva prava građanina utvrđena Ustavom, zakonom ili drugim propisima te mogu stjecati sva prava osim onih koja su im ograničena sigurnosnom mjerom ili nastupanjem pravne posljedice osude. Odreda članka 19. stavak 4. Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji propisuje da počinitelju kaznenog djela pod uvjetom da nije ponovno osuđen zbog novoga kaznenog djela, rehabilitacija nastupa po sili zakona kad proteknu slijedeći rokovi: dvadeset godina od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne kod osude na kaznu dugotrajnog zatvora, petnaest godina od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne kod osude na kaznu zatvora od deset godina ili težu kaznu, deset godina od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne kod osude na kaznu zatvora od tri godine ili težu kaznu, pet godina od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne kod osude na kaznu zatvora od jedne godine ili teže kazne te kazne maloljetničkog zatvora, tri godine od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne kod osude na kaznu zatvora do jedne godine. Zaključno odredbom članka 19. stavka 6. Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji propisano je da rehabilitacija za počinitelje kaznenih djela iz članka 13. stavka 4. Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji koji stavak izričito navodi kaznena djela iz Glave XVII. Kaznenog zakona, Kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, nastupa po sili zakona protekom dvostrukih rokova iz članka 19. stavak 4. Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji. Odredba članka 3. stavak 2. Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji propisuje da evidenciju odgojnih mjera izrečenih maloljetnim osobama i mlađim punoljetnim osobama vodi ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi.

- 9.10. Kriminalizira li nacionalno pravo slučajeve kad djeca:⁹
- a. proizvode samostalno proizveden seksualni sadržaj?
  - b. posjeduju samostalno proizveden seksualni sadržaj?
  - c. distribuiraju ili prenose samostalno proizveden seksualni sadržaj vršnjacima?
  - d. distribuiraju ili prenose samostalno proizveden seksualni sadržaj drugim odraslim osobama?
  - e. distribuiraju ili prenose samostalno proizveden seksualni sadržaj druge djece vršnjacima?
  - f. distribuiraju ili prenose samostalno proizveden seksualni sadržaj druge djece odraslim osobama?
- a.)b.)c.)d.)e.)f. nacionalno zakonodavstvo ne inkriminira navedeno, budući da isto ne bi bilo obuhvaćeno definicijom dječje pornografije iz članka 163. stavka 6. Kaznenog zakona, koji propisuje da je dječja pornografija materijal koji vizualno ili na drugi način prikazuje pravo dijete ili realno prikazano nepostojeće dijete ili osobu koja izgleda kao dijete, u pravom ili simuliranom spolno eksplicitnom ponašanju ili koji prikazuje spolne organe djece u spolne svrhe.

9.11. Postoje li posebne okolnosti (uključujući alternativne intervencije) prema kojima se navedeni slučajevi (9.10.a-f), iako utvrđeni u činjeničnom obliku i zakonu, ne gone kazneno i/ili ne dovode do osude?

---

⁹ Ovim se pitanjem ni na koji način ne predlaže da bi takva ponašanja trebala biti kriminalizirana.

Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske ne inkriminira postupanja opisana u pitanju pod rednim brojem 9.10.a-f.

9.12. Koje su pravne posljedice navedenih ponašanja (9.10.a-f)?

Ne postoje pravne posljedice ponašanja navedenih pod 9.10.a-f., s obzirom da ih Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske niti ne inkriminira.

10. pitanje   Proizvodnja i posjedovanje samostalno proizvedenih seksualno eksplicitnih slika i/ili videozapisa koje su napravila djeca za privatnu uporabu

10.1.   Za stranke koje su stavile rezervu u skladu s člankom 20. stavkom 3. točkom 2.¹⁰

Koje su mjere poduzete kako bi se osiguralo da se proizvodnja i/ili posjedovanje samostalno proizvedenih seksualno eksplicitnih slika i/ili videozapisa ne kriminalizira kad uključuje djecu koja su prešla dobnu granicu zadanu primjenom članka 18. stavka 2., ako su te slike i/ili videozapisi proizvedeni i ako ih se posjeduje s njihovim pristankom i isključivo za njihovu privatnu uporabu?

10.2.   Za stranke koje nisu stavile rezervu u skladu s člankom 20. stavkom 3. točkom 2.¹¹

Kriminalizira li nacionalno pravo proizvodnju i/ili posjedovanje samostalno proizvedenih seksualno eksplicitnih slika i/ili videozapisa koji uključuju djecu koja su prešla dobnu granicu zadanu primjenom članka 18. stavka 2., ako su te slike i/ili videozapisi proizvedeni i ako ih se posjeduje s njihovim pristankom ili isključivo za njihovu privatnu uporabu?

Ne, odredba članka 163. stavka 5. Kaznenog zakona propisuje da se dijete neće kazniti za proizvodnju i posjedovanje pornografskog materijala koji prikazuju njega samog njega i drugo dijete ako su oni sami taj materijal proizveli i posjeduju ga uz pristanak svakog od njih i isključivo za njihovu osobnu upotrebu.

11. pitanje   Zakonska upućivanja na seksualnu prisilu i/ili iznuđivanje putem IKT-a

Na koji se način nacionalno pravi bavi seksualnom prisilom i/iznuđivanjem djece putem IKT-a i/ili drugih osoba povezanih s djetetom prikazanim na:

- a. samostalno proizvedenim seksualno eksplicitnim slikama i/ili videozapisima?
- b. a. Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske seksualnu prisilu i /ili iznudu djece i /ili drugih osoba vezanih uz dijete na propisuje kao samostalno kazneno djelo. Takva ponašanja opisana su u članku 138. Kaznenog zakona koji članak propisuje kazneno djelo prisile te u članku 243. Kaznenog zakona koji članak propisuje kazneno djelo iznude. Kazneno djelo prisile čini onaj tko drugoga silom ili ozbiljnom prijetnjom prisili da što učini, ne učini ili trpi, za koje kazneno djelo zakonodavac propisuje kaznu zatvora do tri godine i pokretanje postupka po službenoj dužnosti ako je počinjeno prema djetetu. Kazneno djelo iznude čini onaj tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist silom ili ozbiljnom prijetnjom prisili drugog da što učini, ne učini ili trpi na štetu svoje ili tuđe imovine. Ukoliko bi počinitelj na neki od modaliteta opisanih u

¹⁰ Danska, Njemačka, Lihtneštajn, Ruska Federacija, Švedska, Švicarska.

¹¹ Albanija, Andora, Austrija, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Cipar, Češka Republika, Estonija, Finska, Francuska, Gruzija, Grčka, Mađarska, Island, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Republika Moldova, Monako, Crna Gora, Nizozemska, Poljska, Portugal, Rumunjska, San Marino, Srbija, Slovačka, Slovenija, Španjolska, „Bivša jugoslavenska republika Makedonija“, Turska i Ukrajina.

članku 138. i 243. Kaznenog zakona pribavio samostalno stvorene slike i /ili videozapise eksplicitnog seksualnog sadržaja, odgovarao bi za stjecaj navedenih kaznenih djela s kaznenim djelom iskorištavanja djece za pornografiju iz članka 163. stavak 2. Kaznenog zakona, s obzirom da je samo posjedovanje navedenog materijala propisano kao kazneno djelo.

b) samostalno proizvedenom seksualnom sadržaju?
Opisana ponašanja nisu propisana kao kazneno djelo.

12. pitanje   Pravila o sudskoj nadležnosti¹²

Molimo vas da navedete koja se pravila o sudskoj nadležnosti primjenjuju pod kojim uvjetima na kaznena djela opisana iznad (pitanja 9.-11.) kad žrtva nije prisutna u stranci kad je kazneno djelo počinjeno ili kad počinitelj nije prisutan u stranci kad je kazneno djelo počinjeno.

Odredba članka 14. Kaznenog zakona propisuje da se kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primjenjuje prema hrvatskom državljaninu i osobi koja ima prebivalište u Republici Hrvatskoj, koja izvan područja Republike Hrvatske počini bilo koje drugo kazneno djelo, ako je to kazneno djelo kažnjivo i prema zakonu države u kojoj je počinjeno. Nadalje, odredbom stavka 3. istog članka propisano je da će se za kaznena djela iz članka 163. Kaznenog zakona i članka 166. Kaznenog zakona, kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primijeniti i kad kazneno djelo nije kažnjivo prema zakonu države u kojoj je počinjeno.

Odredba članka 15. Kaznenog zakona propisuje da se kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primjenjuje prema strancu koji izvan područja Republike Hrvatske prema državljaninu Republike Hrvatske ili osobi koja ima prebivalište u Republici Hrvatskoj bilo počini bilo koje kazneno djelo ako je to kazneno djelo kažnjivo i prema zakonu države u kojoj je počinjeno.

Odredba članka 16. Kaznenog zakona propisuje da se kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primjenjuje prema svakome tko izvan njezina područja počini kazneno djelo koje je Republika Hrvatska prema međunarodnom ugovoru obvezna kažnjavati i kada je počinjeno izvan područja Republike Hrvatske.

Odredba članak 17. Kaznenog zakona propisuje da se kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primjenjuje prema strancu koji izvan područja Republike Hrvatske počini kazneno djelo za koje se po hrvatskom zakonodavstvu može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna, ako je to kazneno djelo kažnjivo i prema zakonu države u kojoj je počinjeno i ako je izručenje počinitelja zakonom ili međunarodnim ugovorom dopušteno, ali do njega nije došlo.

Odredbom članka 18. stavka 7. Kaznenog zakona propisano je da će se u slučaju iz članka 14., članka 15., članka 16. i članka 17. Kaznenog zakona kazneni postupak pokrenuti samo ako se počinitelj nalazi na području Republike Hrvatske.

13. pitanje   Specijalizirane jedinice/odjeli/sekcije

13.1. Postoje li specijalizirane jedinice/odjeli/sekcije koje se bave seksualnim kaznenim djelima protiv djece putem IKT-a, kao što su ona navedena u ovom upitniku (vidi pitanja 9-11):

a. tijelima za provedbu zakona?

---

¹² Molimo vas da na to pitanje odgovorite imajući u vidu uvjete članka 25. Konvencije iz Lanzarotea.

a) Unutar Ravnateljstva policije Ministarstva unutarnjih poslova ustrojene su dvije specijalizirane jedinice koje se u okviru svog djelokruga rada bave kaznenim djelima spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djece. Odjel maloljetničke delinkvencije i kriminaliteta na štetu mladeži i obitelji i Odjel za visokotehnološki kriminalitet. Navedene ustrojstvene usko surađuju tijekom svojih kriminalističkih istraživanja u cilju što efikasnije identifikacije djece žrtava seksualnog zlostavljanja kao i otkrivanja počinitelja ovih kaznenih djela. Odjel za visokotehnološki kriminalitet nadležan je za vođenje proaktivnih i online istraga vezanih za seksualno iskorištavanje i zlostavljanje djece na Internetu te rad na ICSE database u cilju identifikacije djece žrtava općenito, dok je Odjel maloljetničke delinkvencije i kriminaliteta na štetu mladeži i obitelji zadužen za istraživanje kaznenih djela i identifikaciju djece žrtva u onim slučajevima kada se sumnja da su žrtve u Republici Hrvatskoj.

b. tužiteljstvu?

- b. U državnom odvjetništvu, kao ovlaštenim tužiteljima kod kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta ne postoje posebni odjeli koji se bave isključivo navedenim kaznenim djelima kada su ista počinjena putem informacijsko komunikacijskih tehnologija. Međutim, u državnom odvjetništvu ustrojene su odjeli za mladež koji su nadležni za kaznena djela koja počine maloljetne i mlađe punoljetne osobe, te odrasli počinitelji kaznenih djela taksativno navedenih u članku 113. stavak 3. Zakona o sudovima za mladež počinjenih na štetu djece među kojima su i kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta iz Glave XVII Kaznenog zakona. Odredbom članka 38. Zakona o sudovima za mladež propisano je da državni odvjetnici za mladež moraju imati izraženu sklonost za odgoj, potrebe i probitke mladeži te vladati osnovnim znanjima s područja kriminologije, socijalne pedagogije, psihologije mladih i socijalnog rada za mlade osobe. Državne odvjetnike za mladež, vodeći računa o kriterijima iz članka 38. Zakona o sudovima za mladež, postavlja Glavni državni odvjetnik Republike Hrvatske, na vrijeme od pet godina, iz reda državnih odvjetnika ili zamjenika državnih odvjetnika u tim državnim odvjetništvima, nakon isteka kojeg vremena državni odvjetnik ili zamjenik državnog odvjetnika može biti ponovno postavljen za državnog odvjetnika za mladež (članak 39. stavak 2. i 3. Zakon o sudovima za mladež). Zamjenika državnog odvjetnika koji postupa pred vijećem za mladež Vrhovnog suda Republike Hrvatske, određuje godišnjim rasporedom poslova Glavni državni odvjetnik Republike Hrvatske (članak 40. Zakona o sudovima za mladež).

c) na sudovima?

- c. U sudovima ne postoje posebni odjeli koji se bave isključivo seksualnim kaznenim djelima protiv djece putem informacijsko komunikacijskih tehnologija. Međutim, sukladno odredbi članka 37. Zakona o sudovima za mladež u općinskim sudovima u sjedištu županijskog suda i u županijskim sudovima ustrojene su odjeli za mladež koji se sastoje od vijeća za mladež i sudaca za mladež, koji su nadležni za kaznena djela koja počine maloljetne i mlađe punoljetne osobe, te odrasli počinitelji kaznenih djela taksativno navedenih u članku 113. stavak 3. Zakona o sudovima za mladež počinjenih na štetu djece među kojima su i kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta iz Glave XVII Kaznenog zakona. Mutatis mutandis odredba članka 38. Zakona o sudovima za mladež primjenjuje se i pri izboru suca za mladež. Suce za mladež u općinskim i županijskim sudovima, vodeći računa o kriterijima iz članka 38. Zakona o sudovima za mladež, postavlja na vrijeme od pet godina, iz reda sudaca tih sudova, predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske, nakon isteka kojeg roka sudac može biti ponovno postavljen za suca za mladež. Vijeća za mladež ustrojeno je i pri Vrhovnom sudu Republike Hrvatske (članak 37. stavak 3. Zakona o sudovima za mladež), a suce tog vijeća određuje godišnjim rasporedom poslova predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske (članak 40. Zakona o sudovima za mladež).

13.2. Molimo vas da navedete ako postoje specijalizirane jedinice/odjeli/sekcije koje se bave seksualnim kaznenim djelima maloljetnih prijestupnika protiv djece putem IKT-a.

U državnom odvjetništvu i sudovima ne postoje specijalizirani odjeli koji se bave isključivo seksualnim kaznenim djelima maloljetnih prijestupnika protiv djece putem informacijsko komunikacijskih tehnologija.

→ Molimo vas da navedete kako su specijalizirane jedinice/odjeli/sekcije spomenuti gore (pitanja 13.1 i 13.2) organizirani (broj osoblja, struktura, specijalizacija u kojim područjima unutar IKT-a itd.)?

U Ministarstvu unutarnjih poslova, Ravnateljstvu policije, Odjelu maloljetničke delinkvencije i kriminaliteta na štetu mladeži, ustrojeno je pet radnih mjesta za državne službenike koji obavljaju prethodno navedene poslove. Pri Odjelu za visokotehnološki kriminalitet ustrojeno je pet radnih mjesta za državne službenike.

Broj pravosudnih dužnosnika koji su rješenjem predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske postavljeni za suce za mladež na općinskim sudovima iznosi 129, a na županijskim sudovima 127. Slijedom navedenog, ukupan broj sudaca za mladež u Republici Hrvatskoj iznosi 246.

→ Po pitanju provedbe zakona, molimo vas da navedete ako:

a. postoji funkcija utvrđivanja identiteta žrtava?

a) Utvrđivanje identiteta žrtava je zakonska obaveza u Republici Hrvatskoj, a u pogledu identifikacije djece žrtava seksualnih kaznenih djela počinjenih putem interneta posebno su nadležne ustrojstvene jedinice Uprave kriminalističke policije (Odjel maloljetničke delinkvencije i kriminaliteta na štetu mladeži i obitelji i Odjel za visokotehnološki kriminalitet b. postoji aktivan doprinos Međunarodnoj bazi podataka o seksualnom iskorištavanju djece (ICSE) organizacije INTERPOL? Ako ne, zašto?

b. Da, Republika Hrvatska je od lipnja 2013. godine spojena na Interpolovu bazu podataka ICSE database. Od spajanja do polovice 2017. godine u Republici Hrvatskoj je identificirano ukupno 140 djece žrtava. Također, konstantno se educiraju novi policijski službenici za pristup i rad na ovoj bazi podataka, primjerice u 2017. godini educirano je šest novih korisnika ove baze.

14. pitanje Izazovi faze kaznenog progona

S kojim se izazovima suočavaju tijela za provedbu zakona, kazneni progon i sudovi tijekom kaznenog progona zbog kaznenih djela protiv djece putem IKT-a, što uključuje dijeljenje:

a. samostalno proizvedenih seksualno eksplicitnih slika i/ili videozapisa?

a) Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, istaknulo je kako se u praksi javlja problem koji se odnosi na brzinu razvoja modernih tehnologija i interneta u smislu novih pojava oblika kaznenih djela kako u smislu načina izvršenja kaznenih djela, iznalaženja novih i adekvatnih modaliteta fiksiranja dokaza, tako i u činjenici da je razvoj kaznenopravnog sustava proces koji iziskuje vrijeme kako bi se uskladio sa novim pojavnim oblicima činjena kaznenih djela

b. samostalno proizvedenog seksualnog sadržaja?

- b. Navedeno nije inkriminirano hrvatskim kaznenim zakonodavstvom, slijedom čega ne možemo niti odgovoriti o izazovima s kojima se policija, tužitelji i sudovi susreću tijekom kaznenog postupka u odnosu na postupanja opisana u pitanju 14. b.

15. pitanje Obuka djelatnika

Postoje li kaznena djela u ovom upitniku (pitanja 9.-11.) koja su obuhvaćena obukom djelatnika kao što su:

a. službenici za provedbu zakona (posebno zaposlenici na prijamnom šalteru)?

a) U Republici Hrvatskoj Policijska akademija provodi dva specijalizirana tečaja u sklopu kojih se policijski službenici obučavaju za kriminalistička istraživanja predmetnih kaznenih djela. Prvi je tečaj za specijalizirane policijske službenike za mladež u sklopu kojeg se obrađuju teme vezano za seksualno zlostavljanje i iskorištavanje djece na internetu. Drugi tečaj je specijaliziran isključivo za obuku policijskih službenika u istraživanju kaznenih djela koja se na štetu djece čine putem interneta.

Na Policijskoj akademiji je također održan trening za korištenje ICSE database. Nadalje, policijski službenici Ministarstva unutarnjih poslova redovno sudjeluju na raznim međunarodnim edukacijama u ovom području koje su organizirane od strane Europol-a, CEPOL-a ili nekih drugih organizacija. Također, na Visokoj policijskoj školi u sklopu više kolegija obrađuju se teme vezane za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja djece na internetu.

b. tužitelji?

c. suci?

b. i c U Republici Hrvatskoj Zakonom o pravosudnoj akademiji (Narodne novine br. 153/09, 127/10 i 82/15 osnovana je Pravosudna akademija u čijoj je nadležnosti provođenje početne izobrazbe i osposobljavanja kandidata za samostalno, odgovorno i nepristrano obnašanje pravosudne dužnosti, savjetnika u pravosudnim tijelima i drugih službenika iz područja pravosuđa te kontinuirano usavršavanje pravosudnih dužnosnika (sudaca i državnih odvjetnika). U kontekstu edukacija vezanih za počinjenje kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta počinjenog putem informacijsko komunikacijskih tehnologija, Pravosudna akademija održala je dva seminara i to dvodnevni međunarodni seminar "Borba protiv kibernetičkog kriminala i dječje pornografije na internetu" i dvodnevnu međunarodnu konferenciju "Kibernetički kriminal" na kojoj je jedna od tema bila "Dječja pornografija na internet"

→ ako postoje, molimo vas da navedete pojedinosti o obuci koja se pruža te istaknete je li obvezna.

Tečaj za specijalizirane policijske službenike za mladež obuhvaća i edukaciju vezano za seksualno zlostavljanje i iskorištavanje djece na internetu te obvezan je za sve policijske službenike koji obavljaju poslove maloljetničke delinkvencije i kriminaliteta na štetu obitelji i mladeži u sustavu Ministarstva unutarnjih poslova. Tečajevi specijalizirani isključivo za obuku policijskih službenika u istraživanju kaznenih djela koja se na štetu djece čine putem interneta održavaju se ovisno o potrebama ustrojstvene jedinice i mogućnostima koje su dostupne na razini međunarodnih edukacija. Kolegiji koji se obrađuju na Visokoj policijskoj školi vezano uz teme zaštite djece od seksualnog iskorištavanja djece na Internetu obvezni su za sve polaznike Visoke policijske škole.

Međunarodni seminar na temu "Borba protiv kibernetičkog kriminala i dječje pornografije na internetu", održan je u Zagrebu 2014. godine, u organizaciji Pravosudne akademije, Taiexa i

Akademije za europsko pravo. Polaznici seminara su upoznati s različitim tipovima kibernetičkog kriminala, općim utjecajem novih tehnologija, pitanjima nadležnosti u kibernetičkom kriminalu, ulozi internetske industrije u sprječavanju kaznenih djela, otkrivanju i reagiranju na zločine počinjene uz uporabu informacijskih i komunikacijskih tehnologija te izazovima u kaznenom progonu i suđenju u predmetima kibernetičkog kriminala u Republici Hrvatskoj. Iako pohađanje obuke iz navedene teme nije bilo obligatorno, na seminaru je sudjelovalo ukupno 40 polaznika, od toga 18 polaznika iz inozemstva i 22 polaznika iz Republike Hrvatske: 1 županijska državna odvjetnica, 12 zamjenika državnih odvjetnika, 1 viša državnoodvjetnička savjetnica, 8 sudaca.

Međunarodna konferencija o kibernetičkom kriminalu, održana je u Zagrebu 2016, u organizaciji Pravosudne akademije, Vijeća za regionalnu suradnju i Zaklade GIZ. Jedna od tema međunarodne konferencije bila je i dječja pornografija na internetu. Iako pohađanje obuke iz navedene teme nije bilo obligatorno, istoj je prisustvovalo 20 polaznika, od toga 7 pravosudnih dužnosnika iz Republike Hrvatske.

Partnerstva

16. pitanje Međunarodna suradnja

16.1. Koje su mjere poduzete za suradnju s drugim strankama Konvencije iz Lanzarotea za:

a. sprječavanje i suzbijanje seksualne prisile i/ili iznuđivanja do kojeg dolazi dijeljenjem samostalno proizvedenih seksualno eksplicitnih slika i/ili videozapisa?

a) U sklopu projekta EMPACT Cybercrime – CSE, jedna od operativnih aktivnosti 2016/2017 godine bila je i izrada preventivnog materijala, filma, s nazivom "Reci NE" koji je preveden na sve jezike EU, <https://www.youtube.com/watch?v=WyXIZuYDp4Y>. Također, Republika Hrvatska, Ministarstvo unutarnjih poslova, aktivno surađuje u raznim globalnim savezima i inicijativama poput npr. "WeProtect Global Alliance" (<http://www.weprotect.org/>) čiji cilj je globalna, zajednička suradnja u borbi protiv seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja djece na internetu

b. zaštitu i pružanje pomoći žrtvama seksualne prisile i/ili iznuđivanja do kojeg dolazi dijeljenjem samostalno proizvedenih seksualno eksplicitnih slika i/ili videozapisa?

b. Ministarstvo unutarnjih poslova je sudjelovao u provedbi dva projekta financiranih iz fondova EU, IPA 2009, projekt pod nazivom „Jačanje kapaciteta Ministarstva unutarnjih poslova u području suzbijanja seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece, te u području pružanja pomoći ranjivim žrtvama kriminaliteta“ i IPA 2011, projekt pod nazivom "Jačanje kapaciteta Ministarstva unutarnjih poslova za borbu protiv kibernetičkog kriminala".

Kroz navedene projekte policijski službenici za mladež educirani su upravo u segmentu provođenja kriminalističkih istraživanja spolnog zlostavljanja djece putem interneta. Kroz provođenje projekata obuhvaćen je i segment preventivnog rada sa djecom kao i senzibilizacije javnosti vezano uz opasnosti dijeljenja materijala putem interneta.

Također u sklopu projekta IPA 2009, projekt pod nazivom „Jačanje kapaciteta Ministarstva unutarnjih poslova u području suzbijanja seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece, te u području pružanja pomoći ranjivim žrtvama kriminaliteta“ nabavljena je i informatička forenzička oprema koja služi policiji prilikom istraživanja kaznenih djela spolne zlostave djece putem interneta.

c) istragu i kazneni progon zbog seksualne prisile i/ili iznuđivanja do kojeg dolazi dijeljenjem samostalno proizvedenih seksualno eksplicitnih slika i/ili videozapisa?

Ministarstvo unutarnjih poslova putem međunarodne policijske suradnje aktivno surađuje se drugim policijama čije države su potpisnice predmetne konvencije. Ova suradnja odvija se uobičajenim policijskim kanalima kao i putem Interpolove ICSE database. Također, *surađujemo s međunarodnim institucijama poput Europol (AP Twins) i Interpol (CAC – Crimes Against Children Unit).*

- 16.2. Koje su mjere poduzete za suradnju s drugim strankama Konvencije iz Lanzarotea za:
- sprječavanje i suzbijanje seksualne prisile i/ili iznuđivanja do kojeg dolazi dijeljenjem samostalno proizvedenog seksualnog sadržaja?
  - zaštitu i pružanje pomoći žrtvama seksualne prisile i/ili iznuđivanja do kojeg dolazi dijeljenjem samostalno proizvedenog seksualnog sadržaja?
  - istragu i kazneni progon zbog seksualne prisile i/ili iznuđivanja do kojeg dolazi dijeljenjem samostalno proizvedenog seksualnog sadržaja?

a i b U Poliklinici za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba na tjednoj se bazi organiziraju studijske posjete stručnjaka iz područja zaštite djece i mladih drugih zemalja koji dolaze upoznati se s načinom rada i aktivnostima Poliklinike, kao i razmijeniti iskustva u radu.

Pojedini stručnjaci Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba uključeni su u ulozu eksperta i konzultanta u europski projekt PROMISE, koji je među ostalim usmjeren na poticanje djeci prilagođenih multidisciplinarnih i međuinstitucionalnih usluga za djecu žrtve i svjedoke seksualnog nasilja. Više o samom projektu dostupno je na web stranici projekta: <http://www.childrenatrisk.eu/promise/>

c) Navedeno nije inkriminirano hrvatskim kaznenim zakonodavstvom, slijedom čega ne možemo niti odgovoriti na pitanje o suradnji s drugim strankama Lanzarote Konvencije u procesuiranju slučajeva opisanih u pitanju 16.2.c.